

Positiepaper t.b.v. een Rondetafelgesprek Taiwan met de vaste Tweede Kamercommissie voor Buitenlandse Zaken op 28 maart 2024

Ook Nederland zou lijden onder escalatie tussen China en Taiwan, en moet meer doen om dit te voorkomen

Xiaoxue Martin, Clingendael China Centre, Instituut Clingendael (xmartin@clingendael.org)

Taiwan lijkt misschien wel ver weg, maar de oplopende spanningen rondom het eiland gaan ook Nederland aan. Het conflict tussen China en Taiwan zou op verschillende manieren kunnen escaleren. Een blokkade, of zelfs een Chinese invasie, zijn de extremere scenario's. Maar omdat ze zeer schadelijk zouden zijn voor Nederland, is het belangrijk dat Nederland zich erop voorbereid. Nog urgenter: Nederland zou er verstandig aan doen bij te dragen aan het vermijden van escalatie.

De groeiende waarschijnlijkheid van escalatie tussen China en Taiwan

De Taiwanese regering benadrukt dat Taiwan in feite al onafhankelijk is, en dus geen onderdeel is van de Volksrepubliek China. De Chinese regering ziet Taiwan juist als een 'afvallige provincie' die 'herenigd' moet worden met het moederland, desnoods met geweld. China's President Xi zegt vooralsnog de voorkeur aan 'vreedzame hereniging' te geven. Daarbij lijken de Chinese strijdkrachten momenteel ook nog niet in staat om een conflict om Taiwan met zekerheid te kunnen winnen. Maar ook als de Chinese regering ooit wel denkt dat de strijdkrachten sterk genoeg zijn – wat slecht nieuws zou zijn – betekent dit niet dat het meteen actie zou ondernemen. Hierbij wegen andere politieke en economische factoren ook zwaar, zoals de gevolgen voor de stabiliteit van de Communistische Partij, de reactie van andere landen, en de schade voor de Chinese economie. Ook China heeft dus baat bij een vreedzame oplossing, en **escalatie is vermijdbaar**.

De waarschijnlijkheid van escalatie groeit echter. China voert de druk op Taiwan aan alle kanten op, met steeds fellere retoriek, beïnvloedingsoperaties, en toenadering tot de overgebleven diplomatieke bondgenoten van Taiwan. Het stuurt eveneens steeds meer vliegtuigen en schepen richting Taiwan. Hierdoor wordt de kans op een onbedoelde incident, bijvoorbeeld een botsing in de lucht of op zee ook steeds groter. Waar China de bewegingsvrijheid van Taiwan steeds meer probeert in te perken, zoekt de Taiwanese regering juist steeds meer internationale samenwerking. De Verenigde Staten zijn een belangrijke bron van steun voor Taiwan, en van afschrikking voor China. De Verenigde Staten zijn echter ook een onzekere factor, onder andere door de presidentiële verkiezingen later dit jaar. Ondertussen blijkt uit de Taiwanese verkiezingen en opinieonderzoek dat Taiwanese steeds minder trek hebben in 'hereniging' met China.¹

¹ '[Taiwan Independence vs. Unification with the Mainland \(1994/12~2023/12\)](#)' (2024), Election Study Center, National Chengchi University.

De enorme impact van een eventuele blokkade of invasie van Taiwan voor Nederland

De groeiende vijandigheid tussen China en Taiwan heeft **nu al impact op Europa**. Het maakt samenwerking met de Taiwanese overheid, bedrijven en organisaties lastiger. Ook zorgen de spanningen voor een onzeker zakenklimaat, met negatieve gevolgen voor Europese bedrijven die zaken willen doen in Azië.² De toekomst is onzeker: over de waarschijnlijkheid van de verschillende scenario's valt te twisten, zeker over de extremere scenario's van een Chinese gedeeltelijke of volledige blokkade, of een invasie. Het is echter onmiskenbaar dat verdere escalatie van de vijandigheid zeer schadelijk zou zijn voor Europa en Nederland, vanwege de ontwrichting van de wereldeconomie, productieketens in strategische sectoren, en de veiligheidsbalans. Hoe extremer het scenario, hoe groter de gevolgen.

De schattingen van de schade voor de **wereldeconomie** liegen er niet om. Zo berekende Rhodium Group dat een volledige blokkade van Taiwan minstens 2 biljoen dollar schade als gevolg zou hebben, nog ongeacht de internationale reacties en tweede-orde-effecten.³ Bloomberg Economics waarschuwt voor een daling van 10% van het bruto binnenlandse product van de EU in het geval van een oorlog om Taiwan.⁴ Dit komt doordat Taiwan een centrale rol speelt in de wereldeconomie, met name in de halfgeleiderindustrie. Zo produceert het Taiwanese bedrijf TSMC zo'n 90% van de meest geavanceerde halfgeleiders, en is het een van de belangrijkste klanten van het Nederlandse ASML. Productieketens in kritieke sectoren zouden sterk verstoord worden door een escalatie.⁵ Ook zouden cruciale handelsroutes worden aangetast, zoals die in de Zuid-Chinese Zee. Door onze afhankelijkheden van China zou Nederland in een lastig parket zitten, met veel mogelijkheden voor China om economische dwang in te zetten tegen Nederland.⁶

Ook aan de **veiligheidskant** moeten de gevolgen voor Nederland van escalatie rondom Taiwan niet onderschat worden. De Verenigde Staten zou Europa onder druk kunnen zetten om partij te kiezen. Daarbij zou de Verenigde Staten minder middelen willen en/of kunnen besteden aan veiligheid in Europa, bijvoorbeeld in de oorlog in Oekraïne, omdat het conflict in Azië de aandacht opslokt. Indien China erin slaagt militaire controle over Taiwan te krijgen, verschuift de machtsbalans in Azië abrupt in China's voordeel, ten koste van de stabiliteit in de regio.

De vermijdbaarheid van escalatie en de rol voor Nederland

Nederland kan en moet een rol spelen in het voorkomen van escalatie, de grote gevolgen van een blokkade of invasie dwingen ons ertoe. Maar het moet **geen selffulfilling prophecy** worden: we moeten meebewegen met de veranderende situatie rondom Taiwan, zonder bij te dragen aan escalatie van het conflict. Zo zou de Taiwanese regering niet gebaat zijn bij stappen als het loslaten van het Nederlandse 'één-Chinabeleid', en ontkenning van de regering van de Volksrepubliek China als wettige regering van China.⁷

² 'EU stapt naar Wereldhandelsorganisatie om Chinese boycot van Litouwen' (2022), NOS.

³ 'The Global Economic Disruptions from a Taiwan Conflict' (2022), C. Vest et al., Rhodium Group.

⁴ 'Xi, Biden and the \$10 Trillion Cost of War over Taiwan' (2024), J. Welch et al., Bloomberg.

⁵ 'De Prijs van Conflict: Economische Gevolgen van een Militaire Crisis rondom Taiwan voor Nederland en de EU' (2024), J. Teer et al, HCSS.

⁶ 'Geo-economische Monitor: strategische afhankelijkheden, economische beïnvloeding, kennispositie en investeringsstromen' (2023), M. Bijlsma et al, SEO, Instituut Clingendael en TNO.

⁷ Zoals beschreven in de [Beleidsnotitie 'Nederland-China: een nieuwe balans'](#) (2019): "Nederland heeft, net als alle andere landen die diplomatieke betrekkingen onderhouden met China,

Wel kan Nederland helpen **terugduwen** tegen Chinese pogingen om Taiwan internationaal verder te isoleren, bijvoorbeeld door het blijven onderhouden van de onofficiële banden met Taiwan. Het is goed dat het Nederlandse kabinet zich, aangespoord door moties uit de Tweede Kamer, ui

tspreekt tegen escalatie en unilaterale stappen van China om de status quo te wijzigen.⁸ De Rijksoverheid kan echter nog duidelijker aan de Nederlandse bevolking communiceren welke stappen het al onderneemt om escalatie tegen te gaan. Clingendael Barometer opinieonderzoek toont immers aan dat er zorgen zijn om betrokkenheid bij een oorlog buiten EU of NAVO-grondgebied, bijvoorbeeld Oekraïne of Taiwan, of een militair conflict tussen de Verenigde Staten en China.⁹

Ook moet Nederland zich beter **voorbereiden**. Concrete stappen zijn het ondersteunen van onderzoek naar het voorkomen en de gevolgen van escalatie, en het de-risken door ongewenste strategische afhankelijkheden van China en Taiwan verder af te bouwen zonder volledig te ontkoppelen. Als laatste moet Nederland zichzelf ook niet overschatten, en zich **inzetten voor eenheid binnen de EU** om zo veel mogelijk in Europees verband op te trekken. Het is belangrijk dat de Tweede Kamer Nederlandse afstemming binnen de EU aanmoedigt. De EU zou een stabiliserende factor kunnen zijn tussen China, Taiwan, en de VS, maar er is momenteel te weinig samenhang in de EU over het beleid ten opzichte van Taiwan.¹⁰ Hierdoor worden EU lidstaten tegen elkaar uitgespeeld. Tevens schaadt dit de Europese economische vooruitzichten, bijvoorbeeld de aantrekkelijkheid als partner voor Taiwan in het opbouwen van de Europese halfgeleiderindustrie.

Concluderend: **Nederland kan het zich niet veroorloven de enorme gevolgen van een Chinese blokkade of invasie van Taiwan te negeren, en moet escalatie helpen voorkomen.**

een 'één-Chinabeleid', waarbij het de regering van de Volksrepubliek China (in Peking) als enige wettige regering van China erkent. Dit betekent dat Nederland geen diplomatieke betrekkingen met Taiwan onderhoudt. Wel heeft Nederland goede economische, culturele en wetenschappelijke betrekkingen met Taiwan die via het Netherlands Trade and Investment Office worden behartigd" (p. 16).

⁸ 'Kamerbrief over ontwikkelingen Chinabeleid, een verschuiving van de balans' (2023), Kamerstuk, Rijksoverheid.

⁹ 'Tussen hoop en vrees: Van Ruslandschok naar Hamasschok - De verzuiming naar eigentijdse gemeenschapsafbakening' (2024), M. Sie et al, Instituut Clingendael.

¹⁰ 'Why the European Inconsistency on Taiwan is a Concern' (2023), X. Martin, Clingendael Spectator.